

Προγράμματα παρέμβασης στο Μεταγινώσκειν και στην Αυτο- ρυθμιζόμενη μάθηση

Παναγιώτα Μεταλλίδου

Τμήμα Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

pmetall@psy.auth.gr

Διαδικασία 3 φάσεων

- **1. Προμελέτης (Σχεδιασμού):** αναγνώριση του μαθησιακού στόχου, σχεδιασμός του τρόπου μάθησης ή λύσης προβλήματος, ενεργοποίηση των διαθέσιμων στρατηγικών, ενεργοποίηση κινήτρων.
 - **2. Επίδοσης ή εκούσιου ελέγχου (Παρακολούθησης):** επικέντρωση της προσοχής στο έργο, εφαρμογή γνωστικών στρατηγικών, λεκτική αυτο-καθοδήγηση της δράσης.
 - **3. Αναλογισμού (Αξιολόγησης):** αυτο-αξιολόγηση της μάθησης αλλά και του μαθησιακού αποτελέσματος, αποδόσεις σε αιτιακούς παράγοντες, συναισθηματικές αντιδράσεις.
-

1. Φάση Σχεδιασμού

- Ποια είναι η φύση του έργου-υλικού (τι είδους έργο-υλικό είναι; Μου θυμίζει κάποιο άλλο πρόβλημα;;; Τι γνωρίζω γι' αυτό το θέμα;;;)
 - **Ποιος είναι ο στόχος μου** (τι πρέπει να μάθω ή να κάνω;)
 - Τι είδους πληροφορίες και ποιες στρατηγικές χρειάζομαι;
 - Πόσο χρόνο και πόση βοήθεια θα χρειαστώ (είναι εύκολο ή δύσκολο);
 - *Το βρίσκω ενδιαφέρον;;; Μου αρέσει;;;*
-

2. Φάση παρακολούθησης-ελέγχου

- Έχω μια ξεκάθαρη αντίληψη του τι κάνω; (καταλαβαίνω τι κάνω; Καταλαβαίνω το νόημα αυτών που διαβάζω;;;)
 - Είναι σαφές το έργο-υλικό ή οι οδηγίες;
 - **Φτάνω το στόχο** ή τους στόχους που έχω θέσει σε σχέση με το έργο ή που μου έχουν θέσει;
 - **Χρειάζεται να κάνω αλλαγές** στον τρόπο που δουλεύω ή διαβάζω;
 - Μήπως πρέπει να **το ξαναδιαβάσω**;;;
 - Μήπως να χωρίσω το πρόβλημα σε μικρότερα προβλήματα και να ολοκληρώνω το καθένα από αυτά;;;
 - Μήπως πρέπει να **αναζητήσω βοήθεια**;;;
 - Μήπως πρέπει να **ηρεμήσω** και να προσπαθήσω να το σκεφτώ κάπως αλλιώς;;;
-

3. Φάση Αξιολόγησης

- Πέτυχα ή ολοκλήρωσα τον στόχο;
 - Μήπως να κάνω κάποιες ερωτήσεις στον εαυτό μου για να δω αν θυμάμαι τις σημαντικές πληροφορίες;
 - Είναι λογικό το αποτέλεσμα που βρήκα στο πρόβλημα;;;;
 - Ποιες ενέργειές μου είχαν καλό αποτέλεσμα; (**τι πήγε καλά;**)
 - **Τι δεν πήγε καλά** (πού δυσκολεύτηκα και γιατί);;;
 - Μήπως πρέπει να δουλέψω διαφορετικά την άλλη φορά για να τα πάω καλύτερα; **Τι μπορώ να βελτιώσω**;;;
 - **Τι νέο έμαθα** από αυτό το πρόβλημα ή το μάθημα;;;;
-

Αρχές σχεδιασμού εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για την προαγωγή του μεταγινώσκειν και της αυτο-ρύθμισης της μάθησης

Πώς μπορούν να διδαχθούν τα παιδιά να αναλογίζονται και να αυτο-ρυθμίζουν τη μάθησή τους;;;;;

- **Άμεσα- μέσω διδασκαλίας και κατευθυνόμενου αναλογισμού (μαθαίνουν να θέτουν συγκεκριμένες ερωτήσεις)**
- **Έμμεσα- μέσω παραδειγμάτων (μοντελοποίηση από τον/την εκπαιδευτικό. Εξηγεί τον τρόπο με τον οποίο επεξεργάζεται ποικίλα έργα και έτσι απομυθοποιείται η διαδικασία.**
- **Μέσω της αξιολόγησης της προσωπικής μαθησιακής πορείας και ανάπτυξης κάθε παιδιού από τον/την εκπαιδευτικό αλλά και το ίδιο το παιδί (χρήση γραφημάτων προόδου) (σε περιπτώσεις παιδιών με δυσκολίες μάθησης)**

Είδη προγραμμάτων παρέμβασης

- ❑ **Α. Προγράμματα τροποποίησης της συμπεριφοράς:** στόχος η αλλαγή μη-προσαρμοστικών σκέψεων (π.χ., άγχος εξέτασης) και τρόπων συμπεριφοράς (π.χ., προβλήματα εστίασης της προσοχής και αυτό-ελέγχου).
 - Διδασκαλία:
 - Τρόπων εστίασης και διατήρησης της προσοχής,
 - Τρόπων διαχείρισης της συναισθηματικής διέγερσης και άγχους εξέτασης,

Αρχική θέση: “**Δεν μπορώ** να λύσω αυτό το πρόβλημα”

Παρέμβαση: “**Πώς μπορώ ή με ποιους διαφορετικούς τρόπους μπορώ** να λύσω αυτό το πρόβλημα ή να κατανοήσω το υλικό”

Είδη προγραμμάτων παρέμβασης

- **Β. Άμεσης διδασκαλίας μεταγνωστικών δεξιοτήτων και στρατηγικών (Γνώση Δηλωτική, Διαδικαστική, των Συνθηκών)**

Σημαντικά για μαθητές/τριες :

- με μαθησιακές δυσκολίες
- που χρειάζεται να αναπτύξουν δεξιότητες μελέτης

Δίνουν έμφαση:

- (α) στη **χρήση στρατηγικών** σε συγκεκριμένα μαθήματα,
 - (β) στη **μεταφορά** τους σε νέα πλαίσια,
 - (γ) στο μεταγνωστικό **αναλογισμό**.
-

Είδη προγραμμάτων παρέμβασης

- Γ. Παρεμβάσεις μέσω αλληλεπιδραστικών υπολογιστικών περιβαλλόντων μάθησης
Δυναμικά περιβάλλοντα μάθησης (powerful learning environments): περιλαμβάνουν υπολογιστικά συστήματα και συζητήσεις μέσω αυτών των συστημάτων (shared metacognition)
- Βασική διδακτική αρχή το “scaffolding”

Λειτουργούν υποστηρικτικά παρέχοντας:

- Συνδέσμους που κατευθύνουν σε πηγές γνώσης,
 - Επανατροφοδότηση μετά από κάποια ενέργεια,
 - ευκαιρίες για αναλογισμό
-

Ασκήσεις εφαρμογής

Ο Λεωνίδας είναι 13 χρόνων. Σε γενικές γραμμές έχει υψηλές επιδόσεις στα μαθήματα του σχολείου, αλλά μόνο όταν έχει να μάθει απέξω ένα μάθημα και να το πει έτσι όπως το γράφει το βιβλίο. Έχει μεγάλη δυσκολία στο να εφαρμόσει τη νέα γνώση που απέκτησε για να λύσει προβλήματα σε όλα τα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης. Με το δεδομένο ότι έχει πολύ υψηλά κριτήρια για τις μελλοντικές ακαδημαϊκές του επιδόσεις, έχει πολύ υψηλό άγχος κάθε φορά που πρέπει να προετοιμαστεί για μια εξέταση σε αυτά τα μαθήματα. Το άγχος εξέτασης που βιώνει σε αυτές τις συνθήκες φαίνεται να επηρεάζει τελικά την επίδοσή του, η οποία συνήθως είναι μέτρια, καθώς δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει όλα τα γνωστικά του διαθέσιμα.

Ασκήσεις εφαρμογής

Ας υποθέσουμε ότι θέλετε να εφαρμόσετε ένα πρόγραμμα παρέμβασης σε μια μαθήτριά την Ελένη, η οποία είναι 11 ετών, με ικανοποιητικό νοητικό δυναμικό. Η μέση επίδοσή της στο σχολείο είναι σε γενικές γραμμές καλή, αλλά δυσκολεύεται πολύ στο μάθημα της ιστορίας και στα περισσότερα τεστ του πρώτου τριμήνου έχει πάρει χαμηλό βαθμό μόνο σε αυτό το μάθημα.

Πώς θα σχεδιάζατε ένα πρόγραμμα παρέμβασης για τη συγκεκριμένη μαθήτριά;;;

Ασκήσεις εφαρμογής

Η Μαρία είναι 11 ετών. Η επίδοσή της στο σχολείο είναι αρκετά χαμηλή και έχει μια μακρά ιστορία αποτυχιών στα μαθήματα, ιδιαίτερα στη γλώσσα και στα μαθηματικά. Πιστεύει ότι *«δεν είναι αρκετά έξυπνη για να τα καταφέρει στο σχολείο και τίποτε και κανένας δεν μπορεί να το αλλάξει αυτό»*.

Σχεδιάστε ένα πρόγραμμα παρέμβασης για τη Μαρία.
